

Sygn. akt I ACa 1050/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Beata Kozłowska (spr.)

Sędzia SA Roman Dziczek

Sędzia SA Przemysław Kurzawa

Protokolant aplikant sędziowski Łukasz Baranowski

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. w Ł.

przeciwko (...) Publicznemu Szpitalowi (...). W. (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 maja 2013 r. sygn. akt I C 168/13

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w punkcie II w części oddalającej powództwo co do kwoty 249.538,92 zł (dwieście czterdzieści dziewięć tysięcy pięćset trzydzieści osiem złotych i dziewięćdziesiąt dwa grosze) i w tym zakresie postępowanie umarza,*
- 2. oddala apelację w pozostałej części,*
- 3. zasądza od powódki (...) S.A. w Ł. na rzecz pozwanego (...) Publicznego Szpitala (...). W. (...) w W. kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.*

Sygn. akt. I ACa 1050/13

UZASADNIENIE

Powódka (...) S.A. w siedzibą w Ł. w pozwie z dnia 18 kwietnia 2012 r. wniosła o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że pozwany (...) Publiczny Szpital (...). W. (...) z siedzibą w W. ma zapłacić na jej rzecz 266.256,85 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powódka podała, iż pozwany nabywał na podstawie odrębnych umów od (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. produkty i usługi, za które wystawiano faktury VAT. W dniu 14.12.2011 r. (...) Sp. z o.o. zawarła z powódką umowę o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń, zaś w dniu 15.12.2011 r., (...) Sp. z o.o. zawarła z powódką umowę poręczenia. Na mocy tych umów powódka poręczyła istniejące i wymagalne, jak również przyszłe zobowiązania zakładów opieki zdrowotnej – do górnej granicy określonej w tej umowie na kwotę 1 812 011,49 zł, przy czym poręczenie obejmowało zobowiązania pozwanego Szpitala z tytułu należności głównych wraz z odsetkami. O zawarciu umowy o współpracy oraz poręczeniu zobowiązań pozwany Szpital został

poinformowany pismem z dnia 15 grudnia 2011 r. W wykonaniu swego zobowiązania, powódka spłaciła za pozwanego kwotę dochodzoną pozwem, na którą składa się: 249 864,43 zł – tytułem należności głównych oraz kwotę 16 392,57 zł – tytułem odsetek wyliczonych na dzień 18 kwietnia 2012 r.

W dniu 25 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Łodzi wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, sygn. akt X GNC 451/12, zobowiązując pozwanego do zapłaty na rzecz powódki kwoty 266.256,85 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 3 329 zł tytułem kosztów postępowania i kwotę 7.217 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany (...) Publiczny Szpital (...). W. (...) w W. wniósł zarzuty od nakazu zapłaty, domagając się uchylecia nakazu zapłaty wydanego w dniu 25 kwietnia 2012 r. i oddalenia powództwa w całości.

W uzasadnieniu sprzeciwu pozwany podniósł przede wszystkim zarzut braku legitymacji czynnej powoda z uwagi na jednoznaczne postanowienia umowne pomiędzy (...) Spółką z o.o. a pozwanym szpitalem, iż bez pisemnej zgody pozwanego szpitala nie jest możliwe przeniesienie wierzytelności, udzielenie poręczenia oraz podejmowanie jakichkolwiek innych działań, skutkujących przeniesieniem wierzytelności, tj. zmianą wierzyciela. Pozwany podniósł w również, że w umowie o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń zawarto postanowienie, zgodnie z którym zobowiązanie powodowej Spółki (...) do spłaty poręczonego zobowiązania zakładu nie powstaje, jeżeli w umowach między dostawcą a zakładem znajdują się zapisy umowne, które bezpośrednio lub pośrednio wyłączają możliwość poręczania zobowiązań zakładu (zakaz poręczeń). Pozwany Szpital wskazał też, iż wartość zobowiązania względem Spółki (...) Sp. z o.o. wynosi 259.253,75 zł, ponieważ w dniu 27 kwietnia 2012 r. zapłacił na rzecz wierzyciela – spółki (...) Sp. z o.o. kwotę 7.146,84 zł.

Postanowieniem z dnia 24 maja 2012 r. wydanym na rozprawie, Sąd Okręgowy w Łodzi stwierdził swą niewłaściwość i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie.

Wyrokiem z dnia 9 maja 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

I. uchylił w całości nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w sprawie o sygn. akt X GNC 451/12 przez Sąd Okręgowy w Łodzi X Wydział Gospodarczy;

II. oddalił powództwo;

III. zasądził od (...) S.A. w Ł. na rzecz (...) Publicznego Szpitala (...). W. (...) w W. kwotę 7 217 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

IV. nakazał pobrać od powódki (...) S. A. w Ł. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 9 984 zł tytułem opłaty sądowej od zarzutów, od uiszczenia której pozwany został zwolniony.

Swe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i następujących ocenach prawnych:

Pomiędzy pozwanym Szpitalem a (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. zostały zawarte umowy w dniach: 28.06.2010 r., 10.06.2010 r., 19.10.2010 r., 11.01.2011 r., 08.06.2011 r. i 16.06.2011 r., których przedmiotem była dostawa i dzierżawa gazów medycznych, a także dostawa leków, sukcesywnie w okresie 12 miesięcy od daty zawarcia umowy. W § 8 ust. 5 i 6 i w § 9 ust. 4 i 5 strony umowy postanowiły, że wykonawca – (...) Sp. z o.o. nie może przenieść wierzytelności wynikających z tych umów na stronę trzecią, udzielić poręczenia lub przekazu w zakresie wynikającym z tych umów oraz podjąć jakichkolwiek działań skutkujących przeniesieniem wierzytelności na podmiot trzeci bez pisemnej zgody zamawiającego, a także nie może udzielić upoważnienia, które skutkowałoby uprawnieniem podmiotu trzeciego do dochodzenia wierzytelności wynikającej z tej umowy.

W dniu 14 grudnia 2011 r. (...) Sp. z o.o. zawarła z (...) S.A. umowę o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń, a w dniu 15 grudnia 2011 r. umowę poręczenia. Na mocy tej umowy powodowa Spółka poręczyła istniejące i wymagalne, jak również przyszłe zobowiązania zakładów opieki zdrowotnej – do górnej granicy określonej w tej umowie na kwotę 1.812.011,49 zł, przy czym poręczenie obejmowało m.in. zobowiązania Szpitala z tytułu należności głównych wraz z odsetkami, wynikających z dostaw zrealizowanych w ramach umów: z 28.06.2010 r., 10.06.2010 r., 19.10.2010 r., 11.01.2011 r., 08.06.2011 r. i 16.06.2011 r., zawartych pomiędzy (...) Sp. z o.o. i pozwany szpital.

O zawarciu umowy o współpracy oraz poręczenia zobowiązań pozwany Szpital został poinformowany przez spółkę (...) w dniu 15 grudnia 2011 r. Powołując się na tę umowę, powód spłacił za pozwanego kwotę 266.256,85 zł. W dniu 27 kwietnia 2012 r. pozwany zapłacił na rzecz (...) Sp. z o.o. kwotę 7.146,84 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo jest niezasadne i podlega oddaleniu z uwagi na brak legitymacji czynnej powoda do dochodzenia objętej pozwem wierzytelności. Analiza treści przywołanych wyżej postanowień umownych prowadzi do jednoznacznego wniosku, że powódce nie przysługuje przymiot wierzyciela w stosunku do pozwanego szpitala. W umowach z dnia: 28.06.2010 r. (k. 225), 10.06.2010 r. (k. 246) 19.10.2010 r. (k. 232), 11.01.2011 r. (k.239), 08.06.2011 r. (k. 219), 16.06.2011 r. (k. 253), strony zgodnie wyłączyły możliwość zmiany wierzyciela, i to zarówno w drodze przelewu wierzytelności, jak też poprzez udzielenie poręczenia – bez pisemnej zgody dłużnika. Postanowienia zawarte we wszystkich umowach są zgodne z art. 509 § 1 k.c., zgodnie z którym, jeżeli strony w umowie zastrzegły zakaz przeniesienia wierzytelności na osobę trzecią, wierzyciel nie może bez zgody dłużnika dokonać przeniesienia wierzytelności.

Ponadto, postanowienia umowne zawarte w umowach w dniach 11.01.2011 r., 08.06.2011 r. i 16.06.2011 r., odpowiadają obowiązującej wówczas regulacji prawnej, jaką stanowił przepis art. 53 ust. 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (t.j. Dz. U. z 2007 r., Nr 14, poz. 89), wprowadzony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 października 2010 r. o zmianie ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 230, poz. 1507). Zmiana ta weszła w życie w dniu 22 grudnia 2010 r. Przepis ten stanowił, że czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela, w przypadku zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot, który utworzył zakład. Podmiot ten wydawał zgodę albo odmawiał jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Ponieważ źródłem zobowiązań pozwanego szpitala były m.in. umowy zawarte w 2011 r., a zatem uznać należało, iż w tej części stan prawny wyznaczały zmienione przepisy ustawy o zakładach opieki zdrowotnej.

Jedynym podmiotem uprawnionym do dochodzenia należności wynikających z umów zawartych pomiędzy (...) Publicznym Szpitalem (...). W (...) z siedzibą w W. a (...) Sp. z o.o. jest (...) Sp. z o.o.

Zgodnie z art. 518 k.c. podstawienie osoby trzeciej w prawa wierzyciela zachodzi, gdy: po pierwsze, spłata dotyczy cudzego długu, za który osoba trzecia ponosi odpowiedzialność osobistą (np. poręczyciel) lub rzeczową (np. zastawca), po drugie, spełniającemu świadczenie służy prawo, przed którym spłacona wierzytelność ma pierwszeństwo zaspokojenia. W tych wypadkach pisemna zgoda dłużnika nie jest wymagana. Jednakże w niniejszej sprawie nie zachodzi żaden z wymienionych wyżej wypadków, ponieważ - z uwagi na zakaz poręczeń ustanowiony w każdej z umów, których spór dotyczy, po stronie powodowej spółki (...) nie powstało w ogóle zobowiązanie wynikające z umowy poręczenia. Oznacza to, że powodowa spółka nie może być uznana za podmiot, o którym mowa w art. 518 § 1 pkt 1 k.c., gdyż brak jest podstaw do przyjęcia, iżby spółka (...) była osobiście odpowiedzialna za dług pozwanego szpitala. W tym wypadku, dla skutecznego podstawienia osoby trzeciej w prawa wierzyciela, konieczna była zgoda dłużnika, pod rygorem nieważności wyrażona na piśmie, a poza sporem pozostaje, że takiej zgody pozwany szpital nie wyraził.

Powodowa spółka jest profesjonalistą w zakresie obrotu wierzytelnościami i pozasądową windykacją wierzytelności, wobec czego trudno jest przyjąć, aby nie miała świadomości istnienia zastrzeżenia zakazu dotyczącego zbywania wierzytelności i zakazu poręczeń. W tej sytuacji wystąpienie przez powodową Spółkę z niniejszym powództwem

i poszukiwanie ochrony prawnej uznać należy za nadużycie, zwłaszcza że kolejne regulacje prawne odnoszące się do działalności leczniczej miały na celu ograniczenie, czy wręcz wyeliminowanie tzw. handlu długami szpitalnymi. Obecnie obowiązują przepisy ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2013.217), która weszła w życie z dniem 1 lipca 2011 r. W art. 54 ust. 6 tej ustawy została nawet wprowadzona sankcja nieważności czynności prawnej, mającej na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej bez zgody podmiotu tworzącego.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 496 k.p.c. orzekł o uchyleniu nakazu zapłaty i oddaleniu powództwa.

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do przepisu art. 98 i 108 § 1 k.p.c.

W związku z tym, że pozwany postanowieniem z dnia 24 maja 2012 r. został zwolniony od kosztów sądowych, powódka, jako strona przegrywająca, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych została zobowiązana do zapłaty nieuiszczonej opłaty od zarzutów w kwocie 9 984 zł.

Powódka (...) S. A. w siedzibę w Ł. wniosła apelację, zaskarżając wyrok w całości.

Powódka w swej apelacji zarzuciła:

- obrazę przepisów prawa procesowego, tj. naruszenie:
 - a) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 876 § 1 k.c. poprzez niepodanie w treści uzasadnienia wyroku na jakiej podstawie prawnej oparł się Sąd przyjmując, że na skutek umownego zakazu poręczeń nie powstało w ogóle zobowiązanie wynikające z umowy poręczenia, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ nie pozwala na merytoryczną kontrolę przyczyn nieuwzględnienia powództwa,
 - b) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 518 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz 518 § 1 pkt 3 poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów, a w konsekwencji wyprowadzenie wniosku z ustalonego stanu faktycznego, który jest sprzeczny z obowiązującą w tym zakresie utrwaloną linią orzecniczą i poglądami w doktrynie, polegającego na przyjęciu, że w razie istnienia umownego zakazu poręczeń, poręczyciel nie wstępuje skutecznie w prawa dotychczasowego wierzyciela na podstawie art. 518 § 1 pkt 1 k.c.,
 - c) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 245 k.p.c. poprzez błędne ustalenie stanu faktycznego polegające na przyjęciu, że w umowie o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń zostało zawarte postanowienie, w myśl którego zobowiązanie powódki do spłaty poręczonego zobowiązania nie powstaje, jeżeli w umowach między dostawcą a zakładem znajdują się zapisy umowne, które bezpośrednio lub pośrednio wyłączają możliwość poręczania zobowiązań zakładu, co Sąd ustalił w oparciu o treść zarzutów pozwanego z pominięciem dowodu z dokumentu w postaci umowy o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń,
- obrazę przepisów prawa materialnego, tj. naruszenie:
 - d) art. 509 k.c. w związku z art. 514 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że art. 514 k.c. ma zastosowanie do zawartej umowy poręczenia i w konsekwencji niezastosowanie art. 518 § 1 pkt 1 k.c.,
 - e) art. 56 ust. 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej poprzez jego błędną wykładnię i zastosowanie, a w konsekwencji mylne przyjęcie, że przepis ten obejmuje swoim zakresem skutki wynikające z realizacji umowy poręczenia,
 - f) art. 353 k.c. w związku z art. 876 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że zastrzeżenie umowne polegające na zakazie udzielania poręczeń wiąże osoby nie będące stroną zobowiązania, w konsekwencji czego Sąd mylnie przyjął, że zakaz jest skuteczny wobec stron umowy poręczenia i nie powstało roszczenie powoda wobec pozwanego,

g) art. 518 § 1 k.c. pkt 3 w związku z art. 876 § 1 k.c. i art. 518 § 1 pkt 1 poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że poręczyciel powinien działać za zgodą dłużnika wyrażoną na piśmie, podczas gdy poręczenie może być udzielone bez wiedzy i woli dłużnika, a w konsekwencji niezastosowanie art. 518 § 1 pkt 1 k.c.,

h) art. 5 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i zastosowanie w konsekwencji wadliwego przyjęcia, że umowa poręczenia stanowi naruszenie art. 56 ust. 6 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej

Jednocześnie powódka cofnęła powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia w zakresie kwoty 249.538,92 zł z uwagi na spłatę należności przez pozwanego do pierwotnego wierzyciela i przekazanie spłaconej należności przez wierzyciela pierwotnego na rzecz powódki. Z chwilą przekazania środków na rzecz powódki zgodnie z art. 452 k.c. powód skorzystał ze świadczenia i zaliczył je na poczet spłaty wierzytelności przez pozwanego.

W związku z powyższym na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 496 k.p.c. powódka wniosła o zmianę wyroku w punkcie 1 poprzez utrzymanie nakazu zapłaty w mocy w części, tj. w zakresie niespłaconej kwoty 16 717,93 zł wraz z ustawowymi odsetkami szczegółowo wskazanymi w apelacji oraz w zakresie zasądzonych kosztów procesu za I instancję i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego od pozwanego na rzecz powódki.

Pozwany (...) Publiczny Szpital (...) im. prof. W. (...) w odpowiedzi na apelację powódki z dnia 17 lipca 2013r. wniósł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie na rzecz pozwanego od powódki kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Z ostrożności procesowej, w razie gdyby Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska pozwanego odnośnie braku legitymacji procesowej powódki i nie oddalił apelacji w całości, pozwany wniósł o odstąpienie od obciążania pozwanego Szpitala jakimikolwiek kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego, na zasadzie art. 102 k.p.c.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

W pierwszej kolejności omówienia wymagają kwestie procesowe, zaistniałe w niniejszej sprawie po wydaniu zaskarżonego wyroku. Otóż, powódka w toku postępowania apelacyjnego złożyła oświadczenie o cofnięciu powództwa ze zrzeczeniem się roszczenia w zakresie kwoty 249.538,92 zł. Dlatego też, Sąd Apelacyjny, uznając, iż w sprawie brak jest przesłanek przemawiających za niedopuszczalnością cofnięcia pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia, na podstawie art. 203 § 1 i 4 k.p.c. w zw. z art. 355 § 1 k.p.c. i art. 386 § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo co do w/w kwoty i w tym zakresie postępowanie w sprawie umorzył, o czym orzekł w punkcie I sentencji wyroku.

W pozostałym zakresie apelacja powódki nie zasługiwała na uwzględnienie, pomimo tego, że części zarzutów apelacji nie sposób odmówić racji.

Odnosząc się do zarzutów apelacji dotyczących obrazu prawa procesowego, przede wszystkim wskazać należy, że wbrew zarzutom skarżącej, uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia zawiera wszystkie elementy wymagane treścią art. 328 § 2 k.p.c. W piśmiennictwie wskazuje się, że uzasadnienie powinno być syntezą pełną, ale jednocześnie zwięzłą. Uzasadnienie wyroku sporządzone w niniejszej sprawie odpowiada powyższym postulatami. Odzwierciedla ono i ujawnia w dostatecznym stopniu tok procesu myślowego i decyzyjnego Sądu Okręgowego, którego wynikiem jest treść zaskarżonego wyroku i pozwala na kontrolę instancyjną zapadłego orzeczenia. Należy zauważyć, iż sam fakt, że strona powodowa sformułowała w apelacji szereg zarzutów, świadczy o tym, iż była ona w stanie odnieść się do stanowiska Sądu Okręgowego, które znalazło odzwierciedlenie w treści uzasadnienia. Zupełnie inną natomiast kwestią jest to, czy argumentacja przedstawiona przez Sąd Okręgowy jest trafna. Sam fakt, iż skarżąca nie zgadza się z tą argumentacją w żadnej mierze nie może stanowić podstawy zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

Pozostając w kręgu zarzutów naruszenia prawa procesowego, stwierdzić należy, że chybiony jest również podniesiony przez skarżącą zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Powódka wskazała w tym zakresie na dowolną, a nie swobodną

ocenę dowodów, jednakże zdaniem Sądu Apelacyjnego, zarzut ten zmierza w istocie do zakwestionowania dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny roszczenia powódki na gruncie zasadniczo niespornych ustaleń faktycznych. Świadczy o tym fakt, iż powódka w swej apelacji nie wskazała żadnego uzasadnienia tego zarzutu, w szczególności nie wskazała, które z dowodów przeprowadzonych w sprawie zostały ocenione z naruszeniem reguł wynikających z art. 233 § 1 k.p.c. Trzeba mieć bowiem na uwadze, że zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem, przepis art. 233 § 1 k.p.c., określający obowiązujące zasady oceny dowodów może zostać naruszony w wyniku nieuwzględnienia przez sąd przy ocenie poszczególnych dowodów zasad logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego, całokształtu zebranego materiału dowodowego, przeprowadzenia określonych dowodów niezgodnie z zasadami procedury cywilnej, na przykład niezgodnie z zasadą bezpośredniości. Postawienie zarzutu naruszenia tego przepisu wymaga zatem wskazania przez skarżącego konkretnych zasad lub przepisów, które naruszył sąd przy ocenie określonych dowodów (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 grudnia 2005 r., III CK 314/05, lex nr 172176, z dnia 13 października 2004 r., III CK 245/04, lex nr 174185). Przepis art. 233 § 1 k.p.c. reguluje jedynie kwestię oceny wiarygodności i mocy (wartości) dowodowej przeprowadzonych w sprawie dowodów, a nie poczynionych ustaleń faktycznych, czy wyprowadzonych z materiału dowodowego wniosków. Uchybienia w tym zakresie winny się skonkretyzować w zarzucie sprzeczności ustaleń faktycznych z materiałem dowodowym. Zaniechanie zaś wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, czy też pominięcie przez sąd przy wyrokowaniu określonej okoliczności faktycznej, nawet jeżeli strona uważa ją za okoliczność istotną dla rozstrzygnięcia sprawy - nie stanowi o naruszeniu powyższego przepisu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02).

Powódka zarzuciła, że Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że „w umowie o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń zostało zawarte postanowienie, w myśl którego zobowiązanie powódki do spłaty poręczonego zobowiązania nie powstaje, jeżeli w umowach między dostawcą, a zakładem znajdują się zapisy umowne, które bezpośrednio lub pośrednio wyłączają możliwość poręczania zobowiązań zakładu”. Odnosząc się do tego zarzutu, wskazać należy, iż jest on zupełnie nietrafny, bowiem stwierdzenie to zostało przytoczone jedynie w opisie zarzutów strony pozwanej, nie stało się ono w ogóle elementem ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy poczynił w niniejszej sprawie szczegółowe ustalenia faktyczne, dokonał analizy poszczególnych dowodów przeprowadzonych w sprawie i wskazał, które konkretnie dowody były podstawą poczynionych ustaleń. Powódka w swej apelacji nie zakwestionowała skutecznie tych ustaleń. Uznając, iż ustalenia Sądu Okręgowego są prawidłowe, znajdują oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym, Sąd Apelacyjny przyjął je za własne.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się w istocie do oceny prawnej umowy zawartej pomiędzy powódką a (...) Sp. z o.o. w W., na mocy której powódka poręczyła istniejące i wymagalne zobowiązania pozwanego szpitala. Pozwana wskazywała w tym zakresie, że przedmiotowa umowa była sprzeczna z treścią umów zawartych pomiędzy nią a (...) Sp. z o.o. w W., w których wyraźnie wyłączono możliwość zmiany wierzyciela i była to w istocie umowa pozorna. Powódka podnosiła natomiast, że analizowana umowa nie stanowiła zakazanej umownie cesji wierzytelności, a jedynie odrębną umowę poręczenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, słusznie wskazuje skarżąca, że nie można utożsamiać dwóch odrębnych instytucji prawa cywilnego – cesji wierzytelności i umowy poręczenia, w sytuacji, kiedy ustawodawca wyraźnie je różnicuje. Umowa w zakresie obsługi wierzytelności i udzielenia poręczenia nie ma bowiem na celu zmiany wierzyciela, przelewu wierzytelności, a jedynie zabezpieczenie roszczeń wierzyciela w stosunku do dłużnika. Prawidłowe jest również stanowisko powódki, iż zastrzeżenia umowne łączące spółkę (...) i pozwanego, w takim zakresie, w jakim przewidują zakaz poręczeń, to klauzule działające *inter partes*, a nie *erga omnes*, co oznacza, że ich naruszenie może skutkować powstaniem odpowiedzialności kontraktowej strony, która naruszyła postanowienie umowne, na podstawie art. 471 k.c., nie wpływa ono natomiast na skuteczność i ważność powstania zobowiązania poręczyciela.

Tym niemniej nie odmawiając słuszności w/w argumentom skarżącej, biorąc pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, Sąd Apelacyjny uznał, iż brak jest podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku w zakresie roszczeń, które są

nadal pomiędzy stronami sporne, a to z uwagi na fakt, że przedmiotowa umowa poręczenia, jak trafnie wskazywał pozwany szpital w toku niniejszego postępowania, była w istocie czynnością pozorną.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że czynność prawna jest pozorna, gdy oświadczenie woli jest składane drugiej stronie tylko dla pozorów, a adresat oświadczenia zgadza się na pozorne dokonanie czynności prawnej (uchwały z dnia 22 maja 2009 r., III CZP 21/09, OSNC 2010, nr 1, poz. 13 i z dnia 9 grudnia 2011 r., III CZP 79/11, OSNC 2012, nr 6, poz. 74). Pozorność może być zwykła (bezwzględna) albo kwalifikowana (względna). W pierwszym wypadku strony nie mają zamiaru wywołać żadnych skutków prawnych, a oświadczenie woli jest nieważne, a w drugim pod czynnością pozorną ukrywają inną, rzeczywistą czynność prawną i wtedy ważność oświadczenia woli ocenia się według właściwości tej czynności.

Zadaniem Sądu Apelacyjnego o tym, że umowa poręczenia była w istocie umową pozorną świadczy szereg okoliczności.

Po pierwsze, wskazać należy, iż na mocy umowy, którą strony nazwały umową poręczenia, powódka poręczyła istniejące i co istotne, wymagalne już zobowiązania pozwanego szpitala. Po drugie, przekazanie (...) Sp. z o.o. należności stanowiącej równowartość zobowiązań pozwanego szpitala wobec (...) Sp. z o.o. nastąpiło w bardzo krótkim czasie po zawarciu umowy poręczenia. Po trzecie, powódka jest profesjonalistą, zajmującym się obrotem wierzytelnościami i pozasądową windykacją wierzytelności, a przedmiotowa umowa dotyczyła wierzytelności przeterminowanych, wymagalnych, których termin płatności już minął. Co czwarte, poręczenie zostało udzielone w okresie, kiedy to obowiązywał już art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z., a więc wymagalne wierzytelności (...) z o.o. wobec pozwanego szpitala nie mogły być przedmiotem przelewu bez zgody podmiotu, który utworzył pozwany szpital. Nie sposób więc przyjąć, że strony umowy nie miały świadomości, że w przypadku niezrealizowania przez dłużnika, będącego już w zwłoce, świadczenia w określonym mu ostatecznie terminie i przy jednoczesnej spłacie długu przez powoda, jako poręczyciela, nastąpi skutek w postaci wstąpienia powoda w miejsce dotychczasowego wierzyciela bez potrzeby uzyskiwania zgody podmiotu, który utworzył szpital. Takie działanie wierzyciela było wprawdzie formalnie zgodne z treścią zobowiązania, ale, jak wyjaśnił SN w orzeczeniu z dnia 24 kwietnia 2008 r. IV CSK 39/08 nie da się pogodzić z zasadą rzetelności i lojalności w wykonaniu zobowiązania względem kontrahenta, bowiem naruszało jego uzasadniony interes.

Jednocześnie nie bez znaczenia pozostaje fakt, że pozwanego oraz powódki nie łączyły żadne stosunki gospodarcze uzasadniające udzielenie przez powódkę poręczenia za zobowiązania pozwanego, a także fakt, że do zawarcia spornej umowy o współpracy nie doszło z inicjatywy pozwanego jako dłużnika, natomiast powód uzyskał prowizję w zamian za swe poręczenie. Istotnym jest także, że przedmiotowe umowy były zawierane bez wiedzy i zgody pozwanego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wszystkie wskazane wyżej okoliczności przemawiają za uznaniem, iż rzeczywistym zamiarem powódki i spółki (...) Sp. z o.o. nie było zawarcie umowy poręczenia, a dokonanie przelewu wymagalnych już wierzytelności przysługujących (...) Sp. z o.o. wobec pozwanego szpitala.

Możliwość uznania umowy poręczenia na gruncie bardzo zbliżonych okoliczności faktycznych: pozwanym w sprawie był szpital, zaś powodami – osoby, które zawarły z wierzycielem pozwanego umowę, nazwaną umową poręczenia oraz którzy spłacili dług pozwanego, dopuścił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 kwietnia 2012 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 10/12, stwierdzając, iż „pozorna umowa poręczenia, zawarta dla ukrycia umowy przelewu wierzytelności przez wierzyciela zakładu opieki zdrowotnej z podmiotem profesjonalnie zajmującym się obrotem wierzytelnościami i pozasądową windykacją wierzytelności, może naruszać umowny zakaz zawarcia umowy przelewu wierzytelności”. Mając na uwadze, iż umowa poręczenia dotyczyła wierzytelności przeterminowanych i została zawarta przez wierzyciela z podmiotem profesjonalnie zajmującym się obrotem wierzytelnościami i pozasądową windykacją wierzytelności, Sąd Najwyższy wskazał, iż w okolicznościach rozpoznawanej sprawy umowa ta może być uznana za umowę pozorną, zawartą dla ukrycia innej czynności prawnej, tj. przelewu wierzytelności.

Jak zostało to już wyżej wskazane umowa poręczenia była umową pozorną, zmierzała ona do ukrycia innej czynności prawnej, tj. przelewu wierzytelności. W myśl art. 83 § 1 zd. drugie k.c., jeżeli oświadczenie woli zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności. Zdaniem

Sądu Apelacyjnego umową z dnia 15 grudnia 2011 r. (...) Sp. z o.o. i powódka dokonały przeniesienia spornych wierzytelności przysługujących wobec pozwanego szpitala na powódkę w rozumieniu art. 509 k.c.

Taki przelew wierzytelności pozostaje w świetle art. 509 § 1 k.c. należy uznać za bezskuteczny wobec pozwanego szpitala. Art. 509 § 1 k.p.c. stanowi, że wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią, jeżeli nie sprzeciwia się to ustawie, właściwości zobowiązania lub zastrzeżeniu umownemu. W tym wypadku została dopuszczona możliwość zawarcia pactum de non cedendo, a więc umowy, na mocy której zostaje wyłączony przelew wierzytelności. Zastrzeżenie zakazujące przelewu jest wyjątkiem od reguły wyrażonej w art. 57 § 1 k.c., zgodnie z którym nie jest możliwe na podstawie czynności prawnej wyłączenie lub ograniczenie uprawnienia do rozporządzania prawem majątkowym. Instytucja pactum de non cedendo została wprowadzona w celu ochrony interesów dłużnika. Uznając, iż w istocie sporna umowa była umową przelewu wierzytelności, Sąd uznał, iż jest ona nieskuteczna wobec pozwanego, skoro strony (...) z o.o. i pozwany szpital w zawartych wcześniej umowach ustanowiły zakaz przenoszenia wierzytelności wynikającej z tych umów na osobę trzecią. Przedmiotowa umowa naruszała zatem umowny zakaz przelewu wierzytelności.

W niniejszej sprawie część zobowiązań pozwanego szpitala, będących przedmiotem przelewu, powstała przed dniem 22 grudnia 2010 r. (umowy z dnia 28.10.2010 r., 10.06.2010 r. i 19.10.2010 r.), część zaś po tej dacie (umowy z dnia 11.01.2011 r., 08.06.2011 r. i 16.06.2011 r.).

Odnosnie przelewu wierzytelności wynikających z umów zawartych po dniu 22 grudnia 2010 r. uznać należy, iż są one bezskuteczne wobec pozwanego szpitala również z uwagi na treść art. 53 ust 6 u.z.o.z., jako zawarte bez zgody podmiotu, który utworzył pozwany szpital. Skoro przedmiotowa umowa poręczenia była w rzeczywistości umową przelewu wierzytelności, a więc czynnością prawną mającą na celu zmianę wierzyciela, jej zawarcie mogło nastąpić jedynie po uzyskaniu w/w zgody. Powódka w toku niniejszego postępowania nie wykazała natomiast, aby dysponowała taką zgodą. Nieobowiązujący już art. 53 ust 6 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej stanowił, że czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela, w przypadku zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot, który utworzył zakład. Podmiot, który utworzył zakład, wydawał zgodę albo odmawiał jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz na podstawie analizy sytuacji finansowej i wyniku finansowego samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgoda była wydawana po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. W przypadku naruszenia ww. wymogu, podmiot który utworzył szpital mógł wystąpić do sądu o stwierdzenie nieważności umowy przelewu wierzytelności. Przepis ten został wprowadzony przez art. 1 pkt 1 ustawy nowelizującej z 2010 r. Zgodnie z art. 4 tej ustawy, art. 53 ust 6 u.z.o.z. stosuje się do zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, powstałych po dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej. Z kolei według art. 5 ustawy nowelizującej z 2010 r., weszła ona w życie po upływie czternastu dni od dnia jej ogłoszenia, tj. dnia 22 grudnia 2010 r.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał, iż w sytuacji, kiedy rzeczywiście zawarta umowa przelewu wierzytelności narusza zarówno ustawowy, jak i umowny zakaz zawarcia czynności prawnej mającej na celu zmianę wierzyciela bez uzyskania zgody podmiotu, który utworzył pozwany zakład opieki zdrowotnej, to umowę tę uznać należy za nieważną na mocy art. 876 k.c. w zw. z art. 83 § 1 k.c. i art. 509 § 1 k.c. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest uznanie, iż zarówno żądanie zapłaty należności głównej, jak i odsetek jest niezasadne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powódki w zakresie, w jakim odnosiła się do oddalenia powództwa co do kwoty 16 718 zł wraz z ustawowymi odsetkami, jako bezzasadną.

Powódka przegrała proces w postępowaniu apelacyjnym, dlatego też na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Sąd Apelacyjny zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 5 400 zł tytułem zwrotu poniesionych przez pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego. Na te koszty składało się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego, ustalone w oparciu o § 2, § 6 pkt 7 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej

udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490). Co prawda pozwany szpital spełnił świadczenie w toku postępowania, lecz na rzecz swego wierzyciela, a nie na rzecz powódki. Dlatego też cofnięcie pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia nie miało znaczenia dla uznania, iż powódka przegrała również w tej części, w której nastąpiło cofnięcie pozwu.